

57 km od Taškentu

57 km-re Taskenttől

KEPPOVÁ, Zuska

„Bukta gót betűkkel”
Magyar Lettre
Internationale, 84„Anka – London,
Natalia – Párizs,
Juliana – Budapest”
Magyar Lettre
Internationale, 85„Akár a kariatidák”
Magyar Lettre
Internationale, 86„Delta”
Magyar Lettre
Internationale, 87„Expatok
Budapesten”
Magyar Lettre
Internationale, 91

3.

A Duna pesti oldalán áll egy fém szoborcsoport, ég felé emelt ökölbeszorított kezekkel. A győztes munkások jelképei ők, akik egy takaros, színes erkélyű lakótelepre néznek. Ezeket a színes üvegtáblákat főleg Magyarországon gyártották. Az egész keleti blokkot ellátták sárga, piros, kék üvegekkel, melyek később a panelházakat díszítették színes üvegmozaikok formájában: modern stílust mindenkinek.

– Az *élmunkások*... – intett a lány a fém alakok felé – egyébként meg nem a fejük felett kellene tartani a kezüket, hanem inkább hajlított könyökkel yes-t mutatniuk.

Az évek során ezzel lett a győzelem és a siker gesztusa. Egymásba karolva sétáltak a rakparton. A lány látni akarta, honnan származnak, hol nőttek fel. Zoli a város sűrűjéből, egy panellakásból jött. Azt állította, hogy ez annyira kis város, hogy még nevet sem kapott. Ha mégis, akkor is csak egy szótagnyit. A 2+1, 3+1 panellakásokban a lány nem tudott felfedezni semmi újszerűt, ami miatt az égbe kellene emelni a kezeket. Zoli a folyó túlsó partjára mutatott, ahol egy óriási villa állt egy kert közepén. Ez jelentette számára az igazi otthont. Épp ezért, mikor visszatért, Budán, a villanegyedben választott magának egy teraszos lakást.

Bill, mikor visszajött New Yorkból, a szüleinél cuccolt le egy pesti panelben, messze a centrumtól, a testvére régi, játékokkal telepakolt szobájában. Nem akart erről beszélni, *nem fogunk erről beszélni*.

Beszéljünk inkább merészebb tervekről. Magyarország szívében található Dunaújváros. A város neve három egyszerű szóból áll. Ezek pontosan és objektíven tükrözik azt, hogy az építészek egy új várost terveztek a folyópartra. A szocializmus remekének készült, ezért annak iskolapéldáját kell látni benne. Ahogy az ember kezdi lehántani a város egyes rétegeit, mint a hagyma héját, úgy jut egyre mélyebbre, és lát rá annak eredeti rendeltetésére, a vele kapcsolatos tervekre, és a várost érintő történelmi fordulatokra is.

1950-ben stratégiai szempontból kellett ide helyezni az acélgyárat. Emberekkel kellett megtölteni a helyet, és szállást biztosítani nekik. Üzleteket, iskolákat, színházat és parkot kellett építeni. A termelés körül forgó élet kulturális jelleget kellett hogy kapjon. Teret kellett biztosítani ahhoz, hogy meg lehessen ünnepelni a közös munkát, mely győzedelmeskedik a magánvagyon felett. A házak éppen ezért hatalmasak, eltúlzottak. Az utcák szélesek és egyenesek. A tantermek rengeteg gyereket tudnak befogadni, a színházak pedig a szülőket. A messzi távolban a víztározónál világít egy vörös csillag is.

Vagyis a város teljes mértékben megfelel a modern élet elvárásainak. A megtervezésével együtt az élet is új, határozott körvonalakat kapott. Ahogy a várost, úgy az emberi életutakat is ki lehet egyenesíteni, szabályozni. Az eleve elrendelés itt már nem játszik szerepet. Az ígéket, mint az ábécés könyvben, vagy a magyar nyelvkönyvben hozzá lehet rendelni bizonyos helyekhez. A *dolgozik* szó összeköthető a gyárral, a *lakik* ige a panelházakkal, a *vásárol* a bevásárlócsarnokkal, és végül a *sétál* a parkkal.

A parkerdő a folyó felső szakaszánál található: az emberi teremtés vágyát nem nyomták el a természeti törvények. Mindenütt síkság ameddig csak a szem ellát, ami az ember lelkére is megnyugtatóan hat. Az órási zöld területek a dolgozó embereket szolgálják. Mindenki feltöltődhet itt a modern művészet plasztikái között sétálva. A kilátás bizonyítja, hogy semmi sem áll az utunkba. Körben hullámzó gabonátáblák: annyi kenyérré elegendő, hogy a gyerekek építőkövei is kenyérből lehetnének.

Ma már dél-koreai autógyár működik a városban. Egy sörgyár fel akarja újítani a víztározónál található vörös csillagot. Ugyanis ugyanilyen van a lógójukban is, így a csillag mellé odatehetnék a sörgyár nevét. Ha ez nem így

lenne, akkor összetűzésbe kerülne azzal a törvénnyel, mely tiltja minden, a totalitárius rendszerre emlékeztető szimbólum használatát. A város mögött kellene majd állnia egy új csokoládégyárnak is. Itt, vagy Taskentben. Ezt még nem döntötték el.

Taskent, Üzbegisztán, Közép Ázsia – Zolinak meg kellett néznie a térképen. Azzal kapcsolatban, hogy hol lakjon, nincsenek preferenciái.

– Csak legyen steak, és legyen mivel leöblíteni.

Édes élet. India és az arab országok például nem jöhettek számításba. Nem volt hajlandó feladni azt az őt megillető jogot, hogy marhahúst ehessen és alkoholt ihasson. Taskentről nem tudott semmit. Vakfolt. Annál inkább izgatta őt a hely.

– Csak mondd ki Bébi, Taskent! Mondd ki. Érzed ezt a borzongást? Ha nem csinálnak steaket, akkor nyitok egy éttermet, és én magam fogok a tűzhelynél állni taskenti bort iszogatva.

– Vagy majd a balatoni régióból hozatjuk – tette még hozzá Bill.

Vállalkozó szellemű férfiak vesznek körül, erős alsó állkapoccsal és erős kézszorítással, írta a lány a képeslapra, amit hazaküldött. *Figyeld meg a cipőjét, az álla formáját, és ahogyan kezét fog,* tanácsolta neki egykor az édesanyja. Ezután még ráírt valamit a képeslapra a cipőkkel kapcsolatban: *inkább elegánsak, mintsem sportosak, a cipőorr batározottan előre mutat. Húson élnek, amit mobón esznek.* Parlamentet ábrázoló képet választott, felragasztott rá egy történelmi hőst ábrázoló bélyeget, és feladta.

Többnyire steaket vacsoráztak. A két ujjnyi vastag húst a nagy piacon, a Nagycsarnokban vette. A boltíves mennyezet Billt a manhattani Grand Central vasútállomásra emlékeztette. Olyan volt, mintha a zöltségek, halak és sajtok között egyszercsak felbukkanhatna egy vonat, kiszállna a tömeg, és az utasok elvegyülnének a vásárlók között. Megtapogatta a húsokat, és összehasonlította azokkal, amiket a new york-i szupermarketekben árulnak: messze nem voltak olyanok. A steak elkészítéséért Zoli felett. Először felforrósította az olajat, letesztelte hogy gyöngyöződik-e már, majd rádobta a befűszerezett húst. A forróság összehúzza a pórusokat, így a saft a húsból marad. Megnyomkodta fakanállal, hogy jó-e már. Akkor jó, ha a teteje puha, mint a tenyerünk. Végül megsózta.

A steak felvágásakor a tányéron véres tócsák keletkeztek, ami összekeveredett az olivaolajjal, és beleitta magát a rizsbe. A lány mindig megette, amit Zoli meghagyott. Zoli mindig mindent úgy hagyott a tányéron, felvágva, össze-vissza kutyulva. Azt mondta, kicsi a gyomra, de egyébként csak türelmetlen volt. Nem evett, csak mindenbe belekóstolt. Utána pedig a kanapé sarkából figyelte a friss cigarettafüst mögé bújva, ahogy Bébi mosogat. A lány csapkodott a porcelánnal, csörömpölt az evőeszközzel, és gyakran összetört valamit. *Szeretem az ügyetlen nőket, sok mindenre meg lehet őket tanítani,* mondogatta. A falban kellett, hogy legyen egy lyuk, mivel a meleg víz megengedésekor olyan volt, mintha vízesés csobogna a fal mögött.

Amikor a lány visszaemlékezett erre, úgy tűnt, hogy az események valami időtlenségben zajlottak, furcsán összementek, leírásuk összezsugorodott. Például ahhoz, hogy tradícióról beszéljenek, elég volt annyi, hogy valami kétszer megismétlődjön – vacsora a megmaradt steakkel, ugyanolyan boros üveg. Vacsoráztak és közben iszogattak. Mint mindig. Az események egymásutánjából már szokást tudtak kialakítani.

Bill a Bikavértől kábultan szunyókált a kanapén. Mikor résnyire kinyitotta a szemét, a tévé képernyőjén átsuhant egy sárga taxi. Gyorsan megdörzsölte a szemét, és elkezdett a távirányító után tapogatózni. Azt állította, hogy kísérte őt a város. Már nem nézett tévét, attól félt, hogy ezzel azt kockáztatja, hogy

az alakok közt bármikor felbukkanhat egy felhőkarcoló, odafentről meglátja a Central parkot, vagy valamelyik jól ismert kávézót.

Ez a látvány felkavarta. Felállt a kanapéről és köszönés nélkül kiment az utcára. Hívott egy taxit és hagyta, hogy csak úgy körözzön vele az éjszakai Budapesten. A homlokát odanyomta az ablaküveghez, behunyta a szemét, hagyta, hogy a fénycsóvák játsszanak a szemhéja mögött. A sofőr addig átdobta a taxiórát. A számok gyorsabban kezdtek forogni. A taxis Billt külföldinek nézte, mert nem ismerte a legrövidebb utat, és nem szólt, mikor a körutakon hordozta őt körbe-körbe, és még hálás is volt neki ezért: készségesen kifizette a botrányos összeget. A taxiból nézve minden város New York lehetne.

Zoli pont ezt irigyelte tőle. Irigyelte tőle ezt a szánalmas new york-i tapasztalatot, és amint Bill hirtelen becsapta maga mögött az ajtót, ezt mondta:
– Úgy szeretném, ha egyszer pechem lenne, mindent elcsesznék, és mindent elveszítenék, de...

Majd felnevetett:

– Nem megy! Nem tudom elcseszni! Annyira szeretném tudni, milyen érzés, ha semmit sem tudsz már helyrehozni.

Ott, ahol Zoli csak egy parlamentet látott, Bill azt a másikat vette észre, amit csak lehajtott fejjel a folyóra nézve lehetett meglátni – a időjárástól függetlenül állandóan változó összetört tükörképet. Csak figyelte a dolgok hibás hasonmásaként reszkető árnyakat.

A taxiból a New York szálló előtt szállt ki. Rálépett a vörös szőnyegre, és besétált. Most kezdődött az éjszakai műszakja: az üveges előtér közepén fog állni egészen hajnalig. Amikor éjjel a vendégek odajönnek a pulthoz, és a kulcsot kérik, vagy valamilyen kérdésük van, a lépéseik visszaverődnek a márványpadlón.

– Mostanában érdemes ingatlanokat venni – említette meg pár férfinak, akik Dubaiból jártak ide üzletelni. Talán majd meg tud velük valahogy egyezni. Talán megtalálja majd az utat a New York szállótól New York városáig.

Akkoriban New York egy alkimista város volt. Káosz, hanyatlás, fekete-sötét éjszaka jellemezte.

Négyszéthálóra emlékeztető alaprajzra épült, mint a Kínai birodalom megbítt városai. Hasonló terv szerint, mint azok a városok, melyek az ész diktálta parancsokkal összhangban épültek. Az utcák név helyett számokat kaptak, ezzel is szem előtt tartva rendeltetésüket. Letisztult vonalakat terveztek, szabályosan elválasztott blokkokat, geometriai csomópontokat, ezzel is ellensúlyozva a múlthoz, a letűnt történelemben ragaszkodó képet, mely oly sok európai nagyváros életét mérgezi. (Angela Carter: The Passion of New Eve. New York, Harcourt 1977)

Valaki a karosszékben felejtett egy könyvet. Arról a szabályos alaprajzú városról írtak benne, mely a hatvanas években nem úgy forrongott, mint valami olvasztótégely, hanem mint a Molotov-koktél. Ez New York. Bill rögtön a szemetesbe dobta a könyvet. Reggel egy fiatal nő kereste vastag keretes szemüvegben, de a könyvet már sajnos nem találták.

(részlet)

DÓSA ANNAMÁRIA FORDÍTÁSA

Katarína Kuchelová

Minden fát

*abogy letelepedett abban a házban
előbb kivágott minden fát
minden gallyat lefűrészelt, amely átnyúlt a szomszédától
kiengedte a jubokat a sivár telekre, azokat minden ősszel leölte
húsukat a nagy villanyfagyasztóba zárta
ereje egyre kevesebb volt, betegeskedni kezdett
egyszer azt mondta, nem emlékszik a gyerekkorunkra
már alig ismert fel bennünket
féltünk, hogy minket is be fog zárni a fagyasztóba*

*az első emlékem a fa koronája
abogy alulról belenézek
később minden fát megmáztam a környéken
bennük biztonságban voltam
mikor felnöttem
felülről megláttam a puha fakoronákat
csábított hogy maradjak, le akartam ugrani
most csökönnyösen ballagok a gyökereken*

A fogyasztó növekszik

*a ház nagy
de a hely egyre kevesebb*

*csak néhány centiméterről van szó
egy magas saroknyi többletről
az érzésről, hogy otthon nekimegy a dolgoknak
az időnkénti készletéről, hogy lehajoljon az ajtóban
a rossz alvásról
a sarkak többször kilógnak a paplan alól
és kárörvendőn nevetnek éjszaka
a térdek is müntha direkt ütköznének bele az asztalba
annak a szvetternek báromnegyedes volt az uja?*

*jó hogy a tévének mindenre van válasza
az átlói is hosszabbak lesznek
s a falon gyakorlatilag nem foglalnak helyet*

*ráadásul a beverők gyártói is alkalmazkodtak
az otthonokból kiűzték a felesleges bútort
és az összes funkcióját helyettesítették*

*elég a tévé elé rakni a kaját
vagy csak úgy elszunyókálni
a beverőt minden helyzetben használni lehet
s újabb beverővel tovább gyarapodhat*

Ha valaki becsönget

*az ablak mellett áll
ablak becsukva, ajkák összehúzóva, kapu bezárva
gyomor görcsben, rolók lehúzva, fogak összeszorítva
valakire mindig vár*

*ha valaki becsönget
a félelem kiszalad elvégezni dolgát
eljátszik a bottal, megugatja a szomszédot
majd kis idő után újra az ajtón kaparászik*

GYÖRGY NORBERT FORDÍTÁSA

